

uzevši, čitav prostor na kojem se ispitivalo relativno je malen. Kompleksnost dobivenog materijala zahtijevala je i primjenu kombinacije inače uobičajenih metoda istraživanja, izradu posebnih upitnika i sl.

U uvodnom dijelu autor objašnjava problem i postavljeni cilj svojega rada. Napominje da se pri današnjem istraživanju ovoga fenomena ne bi smjelo postavljati pitanje: »Koje igre djeca igraju još i danas?«, budući da takvo pitanje povlači negativan odgovor, već: »Koje igre djeca igraju? Koje od tih današnjih igara nalikuju na one nekadašnje? Što se promijenilo i čime su promjene uvjetovane?«. Bogat i raznolik materijal dobiven istraživanjima u Württembergu pokazuje da se djeca danas isto toliko igraju kao što su se igrala i u razdoblju između dva rata.

Često se nameće pitanje podjele igara na one u gradu i one na selu, budući da različita socio-ekonomska struktura otvara novi krug problema, kao npr. kako na dječju igru djeluju sve snažniji promet, promjena načina gradnje stambenih objekata, smanjivanje slobodnih zelenih površina... Istraživanje je pokazalo da nema neke bitne razlike između igara na selu i onih u gradu, ili je ta razlika sasvim neznatna.

U današnje vrijeme djeca često sama uz igru stvaraju stihove, imitirajući i parafrazirajući ono što vide u slikovnicama, knjigama, što čuju na gramofonskim pločama, radiju ili televiziji. Nameće se, stoga, pitanje neće li to uroditi nekomu mješavinom između narodne i umjetničke lirike — tradicijske i moderne dječje pjesme i poezije. (Dječja narodna pjesma i poezija bi, prema Hermannu Dungeru, bilo ono što se prenosi s koljena na koljeno, s usta na usta od najstarijih vremena, tj. ono što nije naučeno u školi iz udžbenika, već na ulici kroz igru, te kod kuće od roditelja i braće).

Glavni predmet empirijskog istraživanja bila je pjesma uz igru. Samo istraživanje je, prema riječima

autora, bilo dvojako; pokrivalo je veliki tematski krug dječjih igara, ograničavalo se na pojedine vrste igara, a osim toga pjesma uz igru je u svojoj različitosti teksta, melodije i načina prikazivanja pružala mogućnosti za proučavanje stvaralačke moći i sposobnosti improvizacije u djece. Pjesma uz igru se nikako ne bi smjela uzimati izolirano, nego u kontekstu sa drugim vrstama igre, tj. naglasak mora biti na cjelokupnom kompleksu igara u slobodnom prostoru, na njihovu izboru i načinu izvođenja; treba obratiti pažnju na samoinicijativu djece, a ne promatrati samo ono što su dobili od starijih. Autor pokušava s pomoću analize teksta i melodije povezati pjesme koje se pjevaju uz igru u gradovima s nekim narodnim vojničkim ljubavnim i drugim pjesmama.

Na kraju Baader prezentira i pokušava interpretirati rezultate svojeg istraživanja, te pravi podjelu igara po vrstama (igre lovice, igre loptom, igre skrivača i dr.) i učestalosti izvođenja. Primjećuje se da neke igre postepeno gube svoje značenje, dok druge dobivaju pravo mnoštvo varijanata (npr. igre lovice). Uočljiv je i sve veći utjecaj masmedija i industrije dječjih igračaka na formiranje igara. Isto su tako u dječjim pjesmicama i brojalicama sve češće zastupljene teme iz političke stvarnosti (npr. »Baader-Meinhof Bande«).

Jadranka Puntarović

Dorota Simonides, Współczesny folklor słowny dzieci i nastolatków, Instytut Śląski w Opolu, Wrocław-Warszawa 1976, 252 str.

Ova knjiga rezultat je višegodišnjeg istraživanja verbalnih oblika dječjeg folkloru u Šleskoj. Istraživanja su izvršena u dvije faze (1960—1965, 1965—1973). U prvom dijelu knjige autorica iznosi historijat istraživanja dječjeg folkloru u Poljskoj, govori o značajkama dječjeg

folkloru i o njegovu odnosu prema folkloru odraslih. U drugom dijelu opsežno i sistematski obrađuje žive verbalne oblike dječjeg folkloru u Šleskoj, kakav je bio u godinama istraživanja i za koji autorica smatra da prelazi granice Šleske, odnosno da se ne razlikuje od dječjeg folkloru cijele Poljske. Mnoštvo živih verbalnih oblika dječjeg folkloru u Šleskoj kreće se u rasponu između tradicijskih sadržaja i onih najnovijih, nastalih pod utjecajem suvremenih masovnih medija. U trećem dijelu autorica piše o izvorima dječjeg repertoara: obiteljskom krugu, utjecaju masovnih medija i krugu vršnjaka. Autorica je pokazala poznavanje svjetskih dostignuća folkloristike u domeni dječjeg folkloru, ali i drugih relevantnih područja i disciplina.

Zorica Rajković

Lea Virtanen, Children's Lore, »Studia Fennica« 22, Review of Finnish Linguistics and Ethnology, Helsinki 1978, 100 str. i 4 table.

Na osnovi dvije ranije objavljene knjige i više članaka nastao je ovaj rad finske autorice, koji je preveden na engleski i objavljen u poznatoj ediciji »Studia Fennica«. Predmet istraživanja je živ folklor finske školske djece, odnosno sve one pojave i oblici koji čine dječji svijet drugačijim od svijeta odraslih: dječje igre, verbalni folklor, tajni jezici, dječje norme ponašanja, magija i vjerovanja i drugo. Sve te sadržaje autorica naziva »dječjim tradicijama«, smatrajući da dječje grupe, koje djeca formiraju da bi se igrala, imaju »svoje vlastite usmene tradicije koje su još aktivne i koje se dalje razvijaju, usprkos sve većoj urbanizaciji« (str. 9). Grada, koja čini bazu ovog rada, prikupljena je velikom akcijom 1969. godine, a zapravo su je stvorila sama djeca pišući sastave na zadane teme kao što su npr. »Kako sam naučio tajni jezik« ili »Kako počinje

igra«. U toj akciji, provedenoj na finskim školama, sudjelovalo je 30.000 djece i omladine. L. Virtanen podjednako govori o »dječjim tradicijama« kad se radi o finskom gradu ili selu, odnosno o izoliranim udaljenim gospodarstvima; štoviše, ona smatra da finski dječji folklor može poslužiti kao primjer suvremenog evropskog dječjeg folkloru, odnosno da ima iste značajke kao i dječji folklor drugdje u Evropi.

Zorica Rajković

Richard Wolfram, Brauchtum und Volksglaube in der Gottsche, Veröffentlichungen des Österreichischen Museums für Volkskunde, Band 19, Wien 1980, 247 str.

Knjiga znanega dunajkega etnologa, ki ga poznamo kot razgledanega raziskovalca ljudskih plesov, bi morda ne vzbudila pri nas posebne pozornosti, da ne obravnava območja, ki je v zvezi tudi s slovenskim ljudskim izročilom, namreč nekdanji nemški »jezikovni otok« Kočevsko na Dolenjskem. Po vsebini delo ni novo, saj obsega deset avtorjevih razprav, objavljenih v letih 1955—1977, kot priznava sam na začetku predgovora. Seveda je moral razprave za to knjižno objavo ustrezno prirediti in dopolniti. Knjigo je namenil za svoj prispevek k proslavi 650-letnice naselitve Nemcev na Kočevskem, ki jo praznujejo prav letos. »Otok« je prenehal obstajati leta 1941, ko so se Kočevarji izselili, najprej na Štajersko, na domačije izgnanih Slovencev, po koncu vojne pa od tam v Avstrijo in naprej v Ameriko.

Kočevsko je nemški etnologiji veljalo zmeraj kot odročno območje, kjer se je ohranilo dosti starinskega, in je bilo zato za raziskovalce posebno mikavno. Avtor sam je obiskal nekaj kočevskih vasi šele tik pred izselitvijo 1941, potem pa zapisoval 1953 med Kočevarji v avstrijskih begunskih taboriščih oz. v 70. letih na vsakoletnih »Kočevskih ted-